

RESUM

L'expansió dels dispositius espacials d'exposició –galeries, centres d'art, museus–, analitzada per Rosalind Krauss en 1979, ha suposat una inadequació entre un model d'espai absolut, sense fissures, i certes pràctiques artístiques. Els dos vessants que assenyala José Luis Brea com a herències crítiques de la negació de la institució art, l'especificitat d'ubicació i la desmaterialització de l'objecte artístic, la seua col·lisió admet, des del nostre punt de vista, una de les estratègies possibles per a la impugnació real de l'espai que habitem, de la irreductibilitat d'emplaçaments que ho defineix. Al costat d'aquesta hipotètica col·lisió cal afegir la llum com (in)material constructiu, com a element capaç de desdibuixar els límits físics i intangibles de l'espai que ho organitzen de forma abstracta, rígida i estable, on el context queda redefinit des de la llum i l'espacialitat.

El 14 de març de 1967 Michel Foucault pronuncia la conferència “Des espaces autres”. En ella va proposar una nova anàlisi espacial la qual va denominar “heterotopologia”, gènesi de la present investigació.

La impugnació de l'espai contemporani s'ha articulada des de l'espacialitat heterotòpica, contraemplaçaments reals, enfront de l'espacialitat utòpica, espais “sense lloc real”. La crisi de l'espacialitat utòpica, desenvolupada tant per les “utopies esdevenidores” com per el “edifici autosuficient”, va quedar evidenciada el 16 de març de 1972 mitjançant l'inici de la demolició del complex residencial de Pruitt Igoe projectat per Minoru Yamasaki, on la utopia es va convertir en distopia.

La impugnació a través de l'espacialitat heterotòpica, així com les seues condicions de possibilitat, ens situen en les pràctiques artístiques desenvolupades des de l'especificitat de la ubicació i la desmaterialització de l'objecte artístic en la segona meitat del segle XX i inicis del segle XXI. La visualització i sistematització de les pràctiques estudiades s'ha dut a terme mitjançant un timeline. Aquestes pràctiques artístiques, enteses com a efectius contraemplaçaments heterotòpics, permeten, en paraules de Deleuze i Guattari, l'obertura d'espais “llisos” formats per esdeveniments en l'espai de la urbs, espai “estriat” per excel·lència.

Per això, hem pretès qüestionar la llum i l'espacialitat en propostes d'intervencions artístiques com a elements possibilitadors de generar experiències espai-temporals “altres” que permeten tàctiques de resistència, suspensió i/o impugnació de la *sorda sacralització de l'espai contemporani*.

En l'actualitat, algunes de les intervencions artístiques analitzades, com *City Slivers* (1976) o *Untitled Cutting-Claraboya* (1971) de Gordon Matta-Clark, han esdevingut desterritorialitzacions negatives, contraemplaçaments heterotòpics de compensació, efectives reterritorialitzacions valedores de “territoris perduts”, ja que, com bé ens van advertir Deleuze i Guattari, *mai cal pensar que per a salvar-nos n'hi ha suficient amb un espai llis*.